

Naar, at ganske andre Grunde have ført til, at Bøndergodset udfiktedes. Den Opmuntring, man havde tilfiktet at give Godseierne ved denne Foranstaltning, have de faare lidet benyttet, og de have derved viist, at der var andre Grunde, som ledede dem, samt at de ikke fandt nogen Anledning til at benytte den formeentlige Opmuntring, der skulde ligge i at bortforpagte deres Fæstegods paa 50 Aar. Saaledes gif Aarene hen, indtil Forholdene paa Fæstegodset iøvrigt udviklede sig saaledes, at Lovgivningen fandt det nødvendigt at stærpe Fæstelovgivningens Bestemmelser og at fastsætte forskjellige Indskrænkninger med Hensyn til den Anvendelse af Fæstegodset, som indtil den Tid havde været Godseierne overdraget; efterat disse Bestemmelser vare blevne givne, nemlig ved Loven af 19de Februar 1861, begyndte først Godseierne i nogen Udstrækning at benytte Retten til at bortforpagte og derigennem at frigjøre sig for Anvendelsen af disse stærpende Bestemmelser paa deres Gods. Anvendelsen af den Ret, der var givet i 1792 i et ganske andet Tiemed, viste sig nu at være begrundet paa Hensyn, som Lovgivningsmagten formeentlig ikke turde anerkjende ved fremdeles at lade den bestaae, og dette har Regjeringen ogsaa anerkjendt ved det foreliggende Lovforslag, medens allerede tidligere adskillige Skridt i samme Retning ere gjorte, navnlig ved Loven af 25de Juni dette Aar. Da saaledes Retten til at bortforpagte paa 50 Aar ikke har opfyldt den Bestemmelse, hvorfor den blev givet, men snarere er anvendt i en ganske anden Retning, i et andet Tiemed, have 4 Medlemmer af Udvalget fundet, at der var Anledning til at ophæve den hele Forpagtningsret efter Forordningen af 1792 § 11. Naar andre Medlemmer af Udvalget ikke ere gaaede dertil, er det naturligtvis — hvilket ogsaa har viist sig ved det Forslag, de have stillet — ikke, fordi de paa nogen Maade misfikende, at de Grunde, som have bevæget de 4 Medlemmer til at stille deres Forslag, virkelig have meget for sig, og jeg skal for mit personlige Bedkommende henstille til det ærede Things nærmere Overveelse, hvorvidt det maatte erkjende, at disse Grunde til i det Hele taget at hæve Retten til Bortforpagtning ere saadanne, at man vil vedtage

det principale Forslag. Forsaavidt man ikke vil dette, have flere Medlemmer af Udvalget og subsidiært de 4 ærede Medlemmer, der have stillet det principale Forslag, dog anseet det for rettest at foreslaae, at Forpagtningsretten bortfalder for Lehn, Stamhuse og Fideicommissgods, og der er i Betænkningen, foruden de almindelige Grunde, der ere anførte for det principale Forslag, fremsat nogle Betragtninger, som yderligere gjælde netop for denne Deel af Fæstegodset. Det, der kortelig er anført i Betænkningen, indeholder væsentlig to Betragtninger. Den første er den, at Fæstegodset er stiftet og fremmet af Hensyn til et saakaldet patriarchalsk Forhold mellem Jorddrotten og hans Fæstebønder, hvorefter Jorddrotten paa en vis Maade blev betragtet ikke som den, der efter et ligefrem privat Contractsforhold stod i et Retsforhold til Bønderne, men langt snarere som en faderlig Eier af dette Gods, idet han havde den Forpligtelse at sørge for, at Befolkningen paa Godset kunde leve og have sit ordentlige, tarvelige Udkomme. Efterhaanden som den nyere Tids Forhold og de Betragtninger, der nu gjøre sig gjældende, komme tilfede, maa det vistnok imidlertid erkjendes, at den overlevereede patriarchalske Tilstand meget snart vil forsvinde paa de Lehn, Stamhuse og Fideicommissgods, hvor man er gaaet over til halvtredsindstyveaarige Bortforpagtninger, medens det ikke kan nægtes, at dette patriarchalske Forhold indtil en vis Grad vedligeholdes paa de fleste af de Gods, hvor man endnu vedbliver at bortfæste, og saalenge Fæstevæsenet skal bestaae, er det vistnok fuldstændig rigtigt, at man ønsker, at dette Forhold mellem Godseieren og Fæstebønden ikke skal forvanskes og forandres. Dette vil som sagt imidlertid meget let ske navnlig paa disse bundne Gods, naar man gaaer over til halvtredsindstyveaarige Bortforpagtninger, thi dette Forpagtningsforhold bliver mere og mere betragtet som at have en anden Charakter end og ikke som ligestillet med Fæsteforholdet. Dernæst er der ogsaa den Kjendsgjerning, at medens der kan være og er ulige Meninger om, hvorvidt selve Forordningen af 1792 § 11 havde tilfiktet at give Lehns- og Stamhusbesiddere samme Ret som alle Andre —